

Litteratur:

- Christophersen, Hans (1985): *Det danske sprog i Sydslesvig*.
Birkerød: Rostras
Hasselmo, Nils (1974): *Amerikasvenska*. En bok om språkutvecklingen i Svensk-Amerika. Stockholm
Meyer, Karl Otto (1987): "Det danske sprog i Sydslesvig".
I: *Sprog & samfund* 5, nr.1, 3 - 5
Ryge Petersen, Søren (1975): *Dansk eller tysk? En undersøgelse af sprogforholdene i en flersproget sydslesvigsk kommune 1973*. Flensborg: Dansk Centralbibliotek

En mere folkelig version af denne artikel kommer i *Mål & Måle* 1991.

Finn Frandsen

"Forrideren, "hovedrubrikken" og alle de andre små tekster i danske aviser

1. Indledning

Det er som bekendt ikke de danske handelshøjskolars opgave at forske i litterære tekster. Vort forskningsområde udgøres af de såkaldte "fagsprog" samt de former for "almensprog", der har særlig interesse for de erhvervssproglige uddannelser. Dette faktum, som i de senere år har været med til at sikre handelshøjskolerne en selvstændig forskningsprofil inden for dansk sprogvidenskab, forhindrer dog ikke, at vi også følger med i, hvad der sker inden for litteraturvidenskab. Med jævne mellemrum dukker der nemlig begreber op, som vi, når de er blevet gjort operationelle til sproglige analyser, ofte kan drage stor fordel af inden for områder, hvor den traditionelle lingvistiske terminologi ikke slår til. To i dag næsten klassiske eksempler på dette er begreberne *polyfoni* og *intertekstualitet*, der begge blev holdt over dåben inden for litteraturvidenskab, men som senere har vist sig også at kunne anvendes inden for lingvistikken til analyse af f. eks. brugen af konnektorer eller de faktorer, som gør receptionen af en tekst afhængig af kendskabet til en eller flere andre tekster¹.

Et tredje eksempel kunne være det begreb, som står i centrum for dette foredrag: begrebet *paratekst*. Det blev introduceret af den franske narratolog Gérard Genette i 80'erne som betegnelse for den "tærskel", læseren af et litterært værk må overskride, før han eller hun når frem til den egentlige tekst, dvs. forfatternavnet, de forskellige former for titler, dedikationer, forord, noter osv.².

Det overordnede sigte med dette foredrag er at vise, at paratekst-begrebet med stor fordel kan anvendes inden for tekst-

¹) Begreberne *polyfoni* og *intertekstualitet* går begge tilbage til den russiske litteraturforsker Mikhaïl Bakhtine (se Todorov 1981, 95-115).

Det første begreb er blevet overført til den lingvistiske pragmatik af Oswald Ducrot (1984, 171-233) og videreudviklet af Henning Nølle (1989), mens det andet begreb er blevet overført til tekstlingvistikken af bl.a. Beaugrande & Dressler (1981, 10-11), hvor begrebet indgår som en af syv "standards of textuality".

²) Se bl. a. Genette (1982) og (1987).

lingvistikken til analyse af ikke-litterære tekster og i særdeleshed til analyse af den skrevne presse. Det er netop karakteristisk for avisteksten, at den omgives eller gennemløbes af en række små tekstuelle enheder, som de danske journalister eller redaktionssekretærer har udstyret med smukke navne som "forrideren", "trompeten", "overliggeren", "hovedrubrikken" eller "indledningen". I det omfang disse små tekstuelle enheder overhovedet er blevet gjort til genstand for lingvistisk analyse, er de enten blevet beskrevet som løsrevet fra den egentlige tekst eller som løsrevet fra hinanden. En af fordelene ved at bruge paratekst-begrebet som overordnet betegnelse er netop, at det kan gøre os opmærksomme på, at disse enheder på trods af en vis strukturel og funktionel heterogenitet udgør et sammenhængende mikrosystem i og omkring avisteksten.

Jeg har delt foredraget op i to korte sektioner:

I den første sektion vil jeg i meget store træk præsentere en model for en tekstlingvistisk beskrivelse af avistekstens paratekstuelle mikrosystem. Denne model, der både omfatter paratekstens status, struktur og funktion, er oprindeligt blevet opstillet til en større undersøgelse af parateksten i franske aviser på grundlag af et korpus, der omfatter mere end 1500 tekster hentet fra fem forskellige aviser. Men jeg forudsætter, at modellen også har gyldighed for parateksten i danske aviser.

I den anden sektion vil jeg skitsere en komparativ analyse af "indledningens" funktion i danske og franske aviser. Ifølge de franske journalisthåndbøger er det både rubrik-systemets og "indledningens" opgave at resumere den efterfølgende avistekst. Denne opfattelse synes dog ikke umiddelbart at kunne overføres til de danske aviser. Jeg mener at kunne konstatere, at de danske journalister/redaktionssekretærer bruger "indledningen" på en mere differentieret måde end deres franske kolleger, uden at dette på nogen måde indebærer en evaluering af kommunikationsværdien.

2. Model for en tekstlingvistisk beskrivelse af avisens paratekst

I to artikler fra henholdsvis 1982 og 1984, der bærer samme næsten programmatisk overskrift: "Titulus oder zum Zusammenhang von Titeln und Texten. Titel sind ein Schlüssel zur Textlinguistik", gør Peter Hellwig opmærksom på, at den teoretiske forklaring af

titler som tekstlingvistisk fænomen hidtil har lidt under, at visse forskelle på såvel paratekstens som den egentlige teksts side ikke er blevet set tilstrækkelig skarpt, og at de litterære tekster ikke ubetinget er det bedste udgangspunkt for en generel teori om titler (Hellwig 1982, 157).

Det er ganske rigtigt et karakteristisk træk ved den hidtidige forskning inden for tekstlingvistikken, at den har haft svært ved at bestemme de paratekstuelle enheders særlige *status* i forhold til teksten samt deres *struktur* og *funktion* på en tilfredsstillende måde, og det gælder ikke bare avistekster, men stort set alle tekstgenrer. Et første skridt henimod en model for en tekstlingvistisk beskrivelse af avisens paratekst må derfor være en præcisering på disse tre vigtige punkter.

2.1. Paratekstens status

Hvad paratekstens status angår, så må man efter min opfattelse skelne mellem a) *paratekstens semiotiske eller referentielle status* og b) *paratekstens status inden for selve den tekstuelle organisation*.

I modsætning til den egentlige tekst har parateksten en dobbelt-semiotisk eller referentiel status. For det første kan paratekst og tekst befinde sig på to forskellige semiotiske planer, således at parateksten refererer til noget andet end det, teksten refererer til, nemlig teksten selv som sproglig størrelse. Jeg taler i denne forbindelse om den *hetero-referentielle* paratekst. For det andet kan paratekst og tekst befinde sig på samme semiotiske plan, således at parateksten refererer til det samme, som teksten refererer til: et bestemt begivenhedsforløb, en bestemt tilstand, en bestemt aktør osv. Jeg taler her om den *homo-referentielle* paratekst.

Distinktionen mellem hetero-referentialitet og homo-referentialitet kan illustreres med følgende eksempel. I eks. (1) bruges titlen på Johannes V. Jensens roman *Kongens fald* for at referere til teksten *uden for selve læse-situationen*, mens den samme titel *inden for en læse-situation* vil blive interpreteret som refererende til den samme mulige verden som den egentlige tekst.

Eks. (1)

"Skønt Johannes V. Jensen selv var forbeholden i sin vurdering af *Kongens fald*, må bogen regnes som et hovedværk i forfatterskabet."

(*Gyldendals Litteraturlleksikon* bd. III 1974)

Som eksemplet med *Kongens fald* viser, kan én og samme paratekstuelle enhed udmærket referere på begge de omtalte måder, og det er i disse tilfælde mere præcist at tale om det hetero-referentielle aspekt versus det homo-referentielle aspekt af parateksten. Der findes dog også paratekstuelle enheder, som er enten rent hetero-referentielle (f. eks. lovsamlingernes paragrafanger og ordbøgernes lemma) eller rent homo-referentielle (f. eks. længere paratekstuelle enheder som romanernes forord eller avisartiklernes "indledninger").

Præciseringen af paratekstens semiotiske eller referentielle status indebærer ikke, at vi dermed også har præciseret dens status inden for den tekstuelle organisation, dvs. opfattelsen af parateksten som en *integreret del* eller en *ikke-integreret del* af teksten.

Ifølge den mest udbredte opfattelse udgør de paratekstuelle enheder en integreret del af tekstens organisation. Denne opfattelse er bl. a. blevet fremført af Dressler (1972, 61), der definerer titlen som "ein Textanfangssatz" eller "Vorgängersatz".

Over for denne definition står en diametralt modsat opfattelse, ifølge hvilken de paratekstuelle enheder ikke udgør en integreret del af tekstens organisation. Denne opfattelse er bl. a. blevet fremført af Harweg (1968, 156-157), hvor titlen udelukkende tildeles en rolle som ekstern afgrænsning af teksten.

Ingen af disse to opfattelser, der i øvrigt begge gør brug af tekstens foriske eller substitutionelle relationer som argument, er dog efter min mening tilfredsstillende. De tager ikke hensyn til paratekstens dobbelte semiotiske eller referentielle status.

Min opfattelse af paratekstens status i den tekstuelle organisation repræsenterer en tredje position. I forlængelse af Genette (1987) og til dels Hoek (1981) opfatter jeg parateksten som en *relativ autonom komponent* i teksten betragtet som overordnet kommunikativ begivenhed. Parateksten befinder sig således hverken uden for eller inden for den egentlige tekst, men udgør snarere "tekstens tærskel": et tekststrategisk felt, der foregriber og styrer læsningen af den egentlige tekst. Som tekstuel enhed kan den paratekstuelle komponent naturligvis analyseres som en sprog-

lig artikulation på både et leksikalsk, et frastisk og et transfrastisk niveau, men den indgår samtidig i specifikke paratekstuelle relationer med den egentlige tekst.

Flere forhold synes at underbygge denne opfattelse af parateksten som en relativ autonom komponent og som "tekstens tærskel". For det første er paratekstens karakteriseret ved at have en bestemt placering og en bestemt typografisk opsætning. For det andet er parateksten karakteriseret ved bestemte sproglige træk som f. eks. den hyppige brug af præsens, mens der i den egentlige tekst bruges præteritum. Og endelig har parateksten for det tredje en særlig pragmatisk grundstruktur. Paratekstens afsender-instans (redaktionssekretæren) er således ikke identisk med den egentlige avisteksts afsender-instans (journalisten).

2.2. Paratekstens struktur

Går vi nu over til at se på paratekstens struktur, må vi også her starte med at skelne; nemlig mellem *avisens paratekst* (avisens navn, de overordnede rubrikker) og *den individuelle avisteksts paratekst* (overrubrik, hovedrubrik, underrubrik, indledning og mellemrubrik). Begrundelsen for at skelne mellem disse to systemer vedrører graden af konstans i disse enheders manifestation, avisens globale og lokale opbygning samt til dels den sproglige form: avisens paratekst (den globale paratekst) er i princippet konstant og skal kunne genfindes på avisens sider fra udgave til udgave, mens den individuelle avisteksts paratekst (den lokale paratekst) er variabel og ændrer form fra tekst til tekst alt afhængig af nyhedsværdi, informationens art og valg af journalistisk genre.

Beskrivelsen af paratekstens struktur omfatter ikke alene den pragmatiske grundstruktur, men også de enkelte paratekstuelle enheders sproglige form, de sproglige og informationelle relationer mellem enhederne samt det paratekstuelle mikrosystems afgrænsning i forhold til den egentlige tekst.

2.3. Paratekstens funktion

Paratekstens funktion i forhold til den egentlige avistekst og dens produktion/reception udgør uden tvivl et af de mest interessante

aspekter for den tekstlingvistiske indfaldsvinkel. Jeg vil her endnu en gang starte med at indføre en distinktion, idet det efter min mening er nødvendigt at skelne mellem mellem paratekstens *metakommunikative funktion* og paratekstens *interpretative funktion*.

Termen metakommunikativ er den betegnelse, jeg har valgt for den allerede producerede paratekstens evne til at styre den proces, som modtager-instansens reception af den egentlige tekst udgør, samt resultatet af denne proces. Denne funktion kan inddeles i to underfunktioner: a) en receptions-skabende funktion og b) en egentlig receptions-styrende funktion. Som relativ autonom komponent i teksten udgør parateksten således et tekststrategisk felt for afsender-instansens afsikring af en del af eller hele den pågældende teksts kommunikation.

Begrundelsen for at operere med en sådan funktion kan man efter min mening finde i psykolingvistikens forskning i titlers betydning for forståelsen og genkaldelsen af sproglige og tekstuelle strukturer. Man har således påvist, at titler ikke alene foretager en kvantitativ styring (= forbedring af tekstens forståelse), men også en kvalitativ styring (= ændring af tekstens forståelse) af tekstens reception (jvf. Bock 1980).

Termen interpretativ er tilsvarende den betegnelse, jeg har valgt for den funktion, som parateksten har under sin produktion, og som den er et resultat af. Paratekstens produktion kan defineres som et interpretativt gennemløb, der effektueres af en særlig afsender-instans, og som består i en strategisk udvælgelse, transformation eller tilføjelse af information og sproglig form fra den egentlige avistekst eller til den egentlige avistekst.

Mens beskrivelsen af paratekstens metakommunikative funktion ligger uden for tekstlingvistikens forskningsområde og bør foretages af psykolingvistikken eller den kognitive psykologi, må beskrivelsen af paratekstens interpretative funktion ligge inden for tekstlingvistikens forskningsområde, da såvel udgangspunkt og slutpunkt for det interpretative gennemløb er tekstualiserede.

3. Komparativ analyse af "indledningens" funktion i franske og danske aviser

På grundlag af den opstillede model i afsnit 2 vil jeg nu skitsere en komparativ analyse af "indledningens" funktion i danske og franske

aviser. Det skal med det samme understreges, at denne analyse ikke bygger på en sammenligning af analyser af to ækvivalente tekstkorpora. Der er i første omgang blot tale om at udpege nogle karakteristiske tendenser. Det skal også understreges, at "indledningens" funktion blot er et enkelt område, hvor der synes at være afvigelser mellem parateksten i danske aviser og parateksten i franske aviser. Der er f. eks. også en klar forskel mellem de to landes skrevne presse, når man sammenligner det, som i afsnit 2.2. blev kaldt avisens paratekst. Mens de franske aviser har en meget udfoldet og stærkt hierarkiseret global paratekst, der sektion for sektion og side for side klassificerer nyhedsstoffet i overensstemmelse med en bestemt kulturel encyklopædi, har de danske aviser en langt mere rudimentær global paratekst, der gerne er begrænset til en klassifikation for hver sektion i avisen. Men tilbage til "indledningens" funktion.

Blandt forfattere til franske journalisthåndbøger synes der at herske en vis enighed om, at resultatet af paratekstens interpretative funktion normalt vil have form af et *resumé* af den efterfølgende avistekst. I sin håndbog *Informer, convaincre. Les secrets de l'écriture journalistique* (1987) hævder Martin-Lagardette således, at det er rubrikkernes og "indledningens" funktion at resumere avisartiklen og give dens væsentligste budskab.

Den samme opfattelse genfinder man også hos mange af de forskere inden for tekstlingvistik og diskursanalyse, som har beskæftiget sig med avistekster. I sine to bøger om *News as Discourse* (1988) og *News Analysis* (1988) definerer van Dijk således avistekstens paratekst som et direkte signal eller udtryk i den sproglige overfladestruktur, som resumerer det tema eller emne i avisteksten, der af afsender opfattes som det mest relevante.

Selv om denne udbredte opfattelse af paratekstens resuméfunktion ikke er helt dækkende (jvf. Frandsen (1990a) og (1990b)), er det dog kendetegnende for en meget stor del af de franske avisteksters "indledninger", at de resumerer den efterfølgende avistekst. Men gælder dette også de danske avisteksters "indledninger"?

Det synes langt fra at være tilfældet. Tværtimod er der i de danske aviser tydelige tendenser til a) at bruge "indledninger" på en langt mere differentieret måde end i franske aviser og til i visse tilfælde ligefrem b) at integrere "indledningen" i den egentlige avistekst, således at den kun i typografisk forstand kan defi-

neres som en paratekstuel enhed. Lad mig give et par eksempler på disse tendenser.

I eks. (2) og (3) har vi to "indledninger", der ikke har til opgave at resumere den efterfølgende avistekst, men som snarere skal skabe *suspense* hos modtager-instansen ved hjælp af forskellige sproglige midler. Eks. (2), hvor den egentlige tekst indledes med et "Bare rolig...", spiller endda eksplicit på denne effekt, og på at læseren har en eller anden forventning om at finde den centrale information i hovedrubrikken.

I eks. (4) er der tale om en "indledning", der efter min opfattelse er meget typisk for danske aviser, og som man kun meget sjældent finder i franske aviser. Rubrik-systemet resumerer ganske vist den centrale information i avisartiklen betragtet som overordnet enhed ("America's Cup standser betalinger"), men dette resumé er ikke et resumé af informationer i den egentlige avistekst, men derimod af informationer i "indledningen". "Indledningen" i eks. (4) er med andre ord en indledning i ordets klassiske forstand og ikke et resumé. Dette understreges også af den første sætning i den egentlige tekst, der kun kan analyseres som en umiddelbar fortsættelse af "indledningen". Strengt taget er det altså kun hovedrubrik og underrubrik, som er egentlige paratekstuelle enheder i denne avisartikel. "Indledningen" er ganske vist fremhævet typografisk ligesom rubrik-systemet, men den udgør i virkeligheden en del af den egentlige avistekst.

2)

Rushdie ramt af lynet

Fokus

Af Poul Husted

Forfatteren Salman Rushdie bliver ramt af et lyn fra Koranen, som svæver over hans hoved, efter at han har torteret og dræbt muslimer med hjælp fra sine israelske livvagter. Rushdie dør, og retfærdigheden er sket fyldest.

Bare rolig, Rushdie lever i bedste velgående, endnu da! Ovenstående er en kort gengivelse af slutningen på en tre og en halv time lang pakistansk film, *International Guerillas*, der har vakt næsten lige så stor debat i Storbritannien som Rushdies omstridte bog *De Sataniske Vers*.

I pakistanske film er helte virkelig helte og skurkene helt sorte. I *International Guerillas*, som er en slags pakistansk udgave af James Bond, hedder skurken nok ikke helt tilfældigt Salman Rushdie og er en forfærdelig drukkenbolt, som altså torterer og skærer halsen over på uskyldige muslimer.

I STORBRITANNIEN er filmen blevet forbudt af The British Board of Film Classification - censur har mange navne - med den begrundelse, at filmen muligvis er injurierende over for Rushdie.

Britiske muslimer er selvfølgelig blevet rasende over denne afgørelse, og Mareth Parry Mohammed, som ejer rettighederne til filmen, har da også straks appelleret forbudet.

Muslimske ledere sammenligner afgørelsen med *De Sataniske Vers*, som muslimer over hele verden har krævet forbud mod, og siger, at der er tale om dobbeltmoral. Muslimerne mener, at Rushdies bog er blasfemi over for Islam. Rushdie har levet i skjul i over et år, fordi afdøde Ayatollah Khomeini i sin tid udstedte en dødsdom over ham.

BRITISKE JØDER og deres organisationer er stort set de eneste, som forsvare forbudet. Jødernes modvilje over for filmen skyldes, at Rushdie-figures livvagter har fået israelsk nationalitet.

Salman Rushdie selv er også imod forbudet. Han har fornuftigvis ladet meddele, at hvis han følger sig som et offer for bagvaskelse, så skal han nok selv lægge sag an.

DE BRITISKE myndigheders afgørelse forekommer urimelig og er under alle omstændigheder tåbelig. Forbudet bevirker, at millioner - og ikke længere tusinder - nu ønsker at se Rushdie blive dræbt af et guddommeligt lyn.

Censur giver altid bagslag. Video-pirater vil udfylde markedet, ligegyldigt hvad myndighederne siger. Piratudgaver er allerede vidt udbredte i Storbritanniens muslimske højborg, Bradford og Leeds.

Private klubber er ikke omfattet af forbudet og må godt vise filmen. De vil gøre en god forretning.

VOLTAIRES visdomsord om, at »jeg er uenig med det, De siger, men jeg vil forsvare Deres ret til at sige det til døden«, er ikke altid det bedste lovgrundlag, men i dette tilfælde ville det have været langt det bedste, hvis censor havde tilladt filmen som følge af ytringsfriheden.

Censur kunne så med sindsro have overladt det til Salman Rushdie at forsvare sig. Det plejer han nok at være mand for.

Århus Stiftstidende 26.7.90

Ti måneder i Helvede

Britisk sygeplejerske ud af irakisk fængsel

Af Julie Flint og John Merritt

Hun vidste godt, at hun var i chok, og hendes 30 års erfaring som sygeplejerske gjorde, at hun automatisk registrerede sine egne symptomer. Hjertets hastighed steg. Blodtrykket faldt. Og en ting kørte rundt i hovedet på hende: De ønsker, at jeg skal dø. Hun kan stadig ikke huske noget fra resten af foråret. Og hun er stadig ikke i stand til at genkalde sig, hvornår og hvordan hun kom tilbage til cellen.

Daphne Parish, 53, blev i sidste uge overraskende løsladt fra et irakisk fængsel. Hun var idømt 15 års fængsel for spionage. En britisk sæl for spionage. En britisk sæl for spionage. En britisk sæl for spionage.

Daphne Parish kom til Bagdad i 1988 sammen med sin datter og forelskede sig omgående i byen. Efter to år som sygeplejerske i Saudi-Arabien, med hun livet i fulde drag i en atmosfære, hvor der ikke blev synket på næsten af moralisk i vestlig forstand, og som forekom hende rimelig frodig og grøn efter Saudi-Arabien ørken.

The Parc, der irake hospital hvor hun arbejdede, skaffede hende en lejlighed og en telefon, en bil og et omfattende socialt liv. Hun syntes også om menneskene.

Hun syntes så godt om det hele, at hun forlængede sin 12-måneders kontrakt for yderligere et år.

Middag og drink

Men så, en dag i februar sidste år, sagde en af hendes kolleger på hospitalet til hende, at en engelsk journalist gerne ville stille dem nogle spørgsmål om deres arbejde. Hun havde ellers meget travlt, men gik med til kort at veksle et par ord ham. Farzad Bazoft havde to mænd fra Informationsministeriet med sig. Daphne Parish bød dem på the, men gjorde Bazoft opmærksom på, at det kun var hospitalets leder og administratør, der havde myndighed til at besvare spørgsmål. Hun gik igen, og hun glemte alt om ham. Men et par dage senere

ringede han til hende og foreslog, at de skulle spise middag sammen.

De spiste middag og mødtes igen aftenen efter for at få en drink og køre en tur langs med Tigris-flodens bredder. Senere, under forhøret, blev denne uskyldige begyndelse på et kortvarigt venskab af Daphne Parishs faste forhørsledere, som hun i sin dagbog fra fængslet kaldte 'de to skønheder', fordrejet til være et tegn på hendes skyld. Men det var, insisterer hun på, 'blot et venkabeligt forhold'.

Vi lo og lo og lo. Men forhørslederne kunne ikke fette det. De kunne ikke forstå, hvordan en kvinde kunne spise middag med en mand, hun vidste så lidt om.

En udflugt

Venskabet blev genoptaget, da Bazoft og andre britiske journalister i september sidste år kom til Irak for at dække valget i Kurdistan. Bazoft ville deuden udforske en historie om en eksplosion i en militær installation i Hilla syd for Bagdad, og han overtalte Daphne Parish til at være hans chauffør. Hun opfattede turen som forgæves, da så ingen ting, bortset fra en bunke asker, som Bazoft mente stammede fra eksplosionen. Han samlede lidt asker og sten, tog tre billeder, de kørte tilbage til Bagdad og tog afsked.

Livet blev normalt igen i nogle dage — indtil den eftermiddag, hvor hun blev ført til den irakiske hospitalleders kontor. Her blev hun stillet over for to mænd. Hun fik at vide, at de ønskede at tage hende med til en dommer, hvor hun skulle besvare 'nogle få spørgsmål'.

Hun nægtede, idet hun ikke ønskede at stige ind i en bil sammen med to mænd, hun ikke kendte. Hun spurgte, hvad det var for noget, men lederen af hospitalet sagde, at hverken han eller de to mænd vidste det.

De er bare blevet bedt om at hente dig. Kan du selv forestille dig en grund?

Den eneste årsag, hun kunne komme i tanke om, var et mindre sammenstød med en bil, hun havde været ude for nogle dage tidligere. Hun tænkte overhovedet ikke på Bazoft.

Efter nogen diskussion gik de to mænd med til, at hospitallederen fulgte med hende til en stor moderne

bygning, hvor den vagthavende officer ikke kunne tale engelsk, og hvor de andre soldater gloede på hende. Modvilligt overlod hendes kolleger hende til hendes egen skæbne med ordene: Jeg må ikke blive her.

Forhåbentlig er du tilbage om et par timer. Hun kom aldrig tilbage til hospitalet.

Overlevelse

Daphne Parish blev med en tolv som mellemmand forført af en 'flink' forhørsleder. De spurgte hende ud om hendes besøg på Hilla.

De gennemgik detaljerne igen og igen i syv timer. Klokkene var 23 om aftenen, da de holdt op og førte mig ovenpå. Vi gik i en korridor med en vagt, der smækkede en masse låger i, foran mig. Jeg undrede mig over, hvad det var for låger, og hvad han foretog sig. Pludselig slog det mig: 'Det er celler'.

Morgenen efter det udmarvende forløb satte Daphne Parish sig ned og lagde planer for, hvordan hun skulle overleve. Hun kom frem til tre hovedpunkter: sørg for at bevare den fysiske form...sørg for ikke at gå psykisk i stå...find på noget at fordrive tiden med. Det første var let nok: yoga og aerobics. Hun tog sig ikke af de grimede vagter, der kiggede ind i hendes celle. 'Hvad foretager du dig?', tosedse kvindel'. For ikke at gå mentalt i stå memorerede hun digte, salmer, julesange. — Jeg skulle huske alle ordene rigtigt. Jeg går ud fra, at jeg undgik et nerve-sammenbrud på den måde.

Isoleret

Efter fem dage fik hun et lillebitte håndklæde og et groft stykke hvid sæbe af den type, hendes bedstemor brugte til tøjvask. Og efter syv dage fik hun en taske med en træningsdragt, undertøj og nogle få toiletgrer. Hun erfarede senere, at tingene kom fra den britiske ambassade. Men på det tidspunkt frygtede hun, at ingen bekymrede sig for hende.

Jeg følte mig forfærdelig isoleret, og det udnyttede forhørslederne. De fortalte mig, at The Observer havde forført sig om Farzad, men at ingen havde spurgt efter mig. Jeg vidste, at det ikke var sandt.

Hun havde intet ur, så tiden blev udmålt af må-

Fortættets næste side

America's Cup standser betalinger

Eks. (4)

Nødvendigt at kunne afhænde aktiverne i roligt tempo

Af Ebbe Munch-Andersen

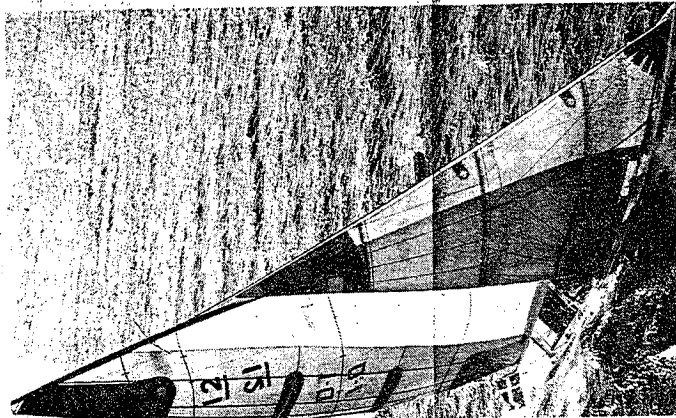
Som tilsynsførende i betalingsskandalsboet ventes udpeget advokat Henrik Andersen, som er fast tilknyttet Se & Hørs delretten.

Kongelig Dansk Yacht Klub er den officielle udfører i America's Cup.

Den danske udfordring i America's Cup 1992, blev trukket tilbage den 3. september, da det viste sig umuligt at skaffe de nødvendige 120 mio. kr. Det samme skete forrige år 12 andre syndikater brofester anlættet af syndikater, der møder frem til sejlskibene i San Diego blev reduceret fra 20 til otte.

Den danske udfordring nåede i sine velkomst dage op på en sponsorkreds på næsten 100 små og store virksomheder, der indgik med en blanding af naturlige og kontanter. Udfordringen blev tillige bakket op af det officielle Danmark med H.K. Prins Henrik i spidsen som protektor og den tid-

ligste arbejdsgiverfor mand, direktør Jens Thorsen som formand for bestyrelsen, der leverte var sammenfat af ervervsfolk. Problemerne omkring America's Cup blev for alvor synlige i juli, da den daværende projektleder, advokat Valdemar Bandolow-ski, blev tvunget til at forlade posten. Tidspres, turbulens og tværgående lobbyisme gjorde det vanske-

ligt for bestyrelsen at vinde geber i erhvervslivet. Nærmere blev det ikke da budgettet (over fem år) blev udvidet med 40 mio. kr. fra 80 til 120 mio.

Reklamebrøl
Det skulle have været den første danske udfordring i en af de mest fashionable sportbegivenheder i ver-

Det danske America's Cup-projekt er gik igennem en betydelig udvalgt af kendskab til den amerikanske sejlsport. Altså er ingen af de individuelle på finansieringen i Business Cup i Jylland i denne måned.

den. En begivenhed, der har udviklet sig til et reklamebrøl, der af markedsføringsmænd, der af verdens mest gennemslagskræftige leser hvis der måles på effekten i den so-fistikerede ende af finanskalender. Hvad der i 1861 startede som et stykke legesøj for excentriske rigsmænd, er i dag blevet et præstationsress i teknologisk, management og markedsføring, som det nu vil for sig, at Danmark ikke formår at være med i. Betalingsstandsen i America's Cup Danmark AIS får ingen synlige følger for de mange firmaer, der delager i Business Cup og hvor finansiellemens som planlagt starter den 18. oktober i Jyllandslæven. Dagbladet Børsen, der samarbejder med America's Cup, har gennem Business Cup, har gennemført gennemførelsen af finansiellemens tænk, den skæbne, der måtte overvældes af de mest fashionable AIS. Danmark AIS.

Referencer:

- Beaugrande, R. & Dressler, W. (1981). *Introduction to Text Linguistics*. London: Longman.
- Bock, M. (1980). Some effects of titles on building and recalling text structures. In: *Discourse Processes* 3. 301-311.
- Dressler, W. (1972). *Einführung in die Textlinguistik*. Tübingen: Niemeyer.
- Ducrot, O. (1984). *Le dire et le dit*. Paris: Minuit.
- Frandsen, F. (1990a). News discourse: The paratextual structure of news texts. In: *Discourse Structuring: Production and Reception Strategies*. Åbo Akademi: Åbo (under udgivelse).
- Frandsen, F. (1990b). Eléments pour une théorie du paratexte journalistique. In: *Actes du Onzième congrès des romanistes scandinaves*. Tapir: Trondheim (under udgivelse).
- Genette, G. (1982). *Palimpsestes*. Paris: Le Seuil.
- Genette, G. (1987). *Seuils*. Paris: Le Seuil.
- Harweg, R. (1968). *Pronomina und Textkonstitution*. München: Wilhelm Fink.
- Hellwig, P. (1982). Titulus oder Zum Zusammenhang von Titeln und Texten. Titel sind ein Schlüssel zur Textlinguistik. In: *Sprache erkennen und verstehen*. Akten des 16. Linguistischen Kolloquiums. Bd. 2. Kiel: Niemeyer 1982.
- Hellwig, P. (1984). Titulus oder Über den Zusammenhang von Titeln und Texten. Titel sind ein Schlüssel zur Textkonstitution. *Zeitschrift für Germanistische Linguistik* 12/1, 1984. 1-20.
- Martin-Lagardette, J.-L. (1987). *Informier, convaincre. Les secrets de l'écriture journalistique*. Paris: Syros.
- Nölke, H. (1989). Polyfoni. En sprogteoretisk indføring. Ark 48.
- Hoek, L. (1981). *La marque du titre*. The Hague: Mouton.
- Todorov, T. (1981). *Mikhaïl Bakhtine - le principe dialogique*. Paris: Le Seuil.
- van Dijk, T. (1988a). *News as Discourse*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.
- van Dijk, T. (1988b). *News Analysis*. Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

Eks.

Mette Kunøe og Erik Vive Larsen (udg.):
3. Møde om Udforskningen af Dansk Sprog
Århus 1990

VARIANTAPPARATET OG SPROGHISTORIEN

Om en diskussion med principielle perspektiver, ført af udgiverne af "Danmarks gamle Landskabslove".

Af Britta Olrik Frederiksen (Københavns Universitet)

Allerede titlen på værket "Danmarks gamle Landskabslove" (DgL) signalerer, at det føjer sig ind i den række af store nationale standardudgaver af ældre tekstkorpusser som blev grundlagt i forrige århundrede med Svend Grundtvig og efterfølgeres "Danmarks gamle Folkeviser" (DgF) som flagskib og forbillede.

DgL udkom med sine allerførste hæfter i 1920 og med sin allersidste efternøler i 1961; men grundstammen i dette monumentale værk i otte statelige bind, hvoraf de to endda er i to halvbind der hver for sig er særdeles statelige, udkom inden for det relativt korte tidsrum mellem 1933 og 1945, og det kolossale arbejde med redaktion af de midaldrelige tekster, som er de eneste der tages i betragtning her, blev overvejende udført af kun tre personer, hvoraf to er forgrundsfigurer i dette århundredes sproghistori: Johs. Brøndum-Nielsen, Erik Kroman og Peter Skautrup.

Da de gammeldanske landskabslove som bekendt er én af de allervigtigste kilder fra Danmarks middelalder - kultur- og retshistorisk såvel som sproghistorisk - , er det klart, at udgivelsen af denne kilde efter moderne tekstkritiske principper og med ambition om den højest mulige grad af fuldstændighed blev imødeset med interesse i vide kredse. Enhver der uforberedt slår op i DgL vil dog uvægerlig støde på, især da hvis bogen skulle åbne sig på Skånske Kirkelov eller Jyske Løvs Fortale. For det man finder på siderne her, er enkelte eller nogle få linjers tekst fulgt af et utilgængeligt massiv af gådefulde formler, forkortelser, tegn og tekstbrokker, sat komprest og med mindste petit, kort sagt et videnskabeligt variantapparat af formidable dimensioner.

Hvis man har set sig lidt om i den filologiske litteratur, vil man også have opdaget, at DgFs variantapparat altid har været regnet for kontroversielt. Det er vel at